

آنچه در مورد بیماری سالک باید بدانیم

سالک یک بیماری پوستی است که بوسیله گزش پشه خاکی آلوده به نوعی انگل، منتقل می‌شود. سالانه حدود دو میلیون مورد این بیماری در سراسر دنیا و از جمله ایران اتفاق می‌افتد.

سالک در ایران در بسیاری از نقاط وجود داشته است؛ بطوری که در استان‌های گلستان، سمنان، اصفهان، یزد، کرمان، فارس، هرمزگان، بوشهر، اهواز، ایلام و سیستان و بلوچستان شیوع بالایی دارد و سالانه بالغ بر ۲۰ هزار مورد مبتلا به سالک در کشور ثبت و گزارش می‌شود.

سالک چگونه منتقل می‌شود؟

سالک توسط گزش برخی گونه‌های پشه خاکی آلوده منتقل می‌شود. پشه خاکی بسیار کوچک است و اندازه آن حدود یک سوم پشه‌های معمولی است و به سختی دیده می‌شود. در ایران دو نوع سالک شهری (نوع خشک) و روستایی (نوع مرطوب) وجود دارد. در سالک نوع شهری (خشک) مخزن بیماری عمدتاً بیماران مبتلا و به طور تصادفی سگ‌ها هستند. به این ترتیب پشه خاکی ماده پس از خونخواری از اطراف زخم سالک، آلوده شده و در خونخواری مجدد در فرد سالم باعث انتقال بیماری می‌شود.

در سالک نوع روستایی (مرطوب) موش‌های صحرائی مخزن بیماری هستند و پشه خاکی ماده پس از خونخواری از موش صحرائی مبتلا، آلوده شده و در خونخواری مجدد در فرد سالم باعث انتقال بیماری می‌شود.

علائم سالک

پس از چند هفته تا چند ماه از گزش پشه خاکی آلوده، برجستگی کوچک قرمز رنگی ظاهر شده که به تدریج بزرگ و بزرگ‌تر شده و مرکز آن زخم می‌شود. تعداد ضایعات معمولاً یکی است اما ممکن است متعدد نیز باشد. در سالک نوع روستایی ترشحات چرکی بر روی زخم وجود دارد و اطراف آن قرمز و برجسته است که به همین دلیل به آن نوع مرطوب گفته می‌شود.

در سالک نوع شهری ضایعه معمولاً بدون ترشح و چرک است؛ بنابراین به آن نوع خشک نیز می‌گویند. احتمال عفونت ثانویه باکتری‌ها نیز وجود دارد. ضایعات معمولاً بدون درد و خارش است.

چرا سالک یک بیماری جدی است؟

ضایعه سالک به شکل یک زخم بد شکل ممکن است برای بیشتر از یکسال باقی بماند. این موضوع ممکن است اثرات روانی در بیمار حتی پس از بهبودی را به دنبال داشته باشد. در برخی موارد با تهاجم به پلک و بینی ممکن است موجب ایجاد ضایعه ماندگار در چهره و یا تغییر شکل شدید در بیمار شود. همچنین ایجاد عفونت ثانویه با باکتری‌ها، ممکن است عوارض شدیدی را ایجاد کند.

آیا پیشگیری از ابتلا به سالک ممکن است؟

بنابر اعلام مرکز مدیریت بیماری‌های وزارت بهداشت، با رعایت موارد ذیل می‌توان احتمال ابتلا به سالک را بسیار کاهش داد و یا اصلاً به آن مبتلا نشد:

- در مناطقی که این بیماری وجود دارد حتی‌الامکان در **هنگام غروب آفتاب و شب** از خانه خارج نشوید، چرا که در این زمان پشه‌های خاکی حداکثر فعالیت را دارد.

- روی پنجره‌ها **توری** مناسب نصب و پشت درها **پرده** مناسب آویزان کنید تا امکان ورود پشه‌های خاکی به داخل خانه به حداقل برسد.

- هنگام غروب آفتاب و در طول شب از **پشه بند آغشته به حشره کش** استفاده کنید.

- برای از بین بردن پشه‌ها در داخل اتاق‌ها از **اسپری حشره کش** استفاده کنید.

- در صورت بروز سالک **درمان** خود را جدی بگیرید؛ چرا که در نوع شهری امکان انتقال بیماری به افراد سالم وجود دارد.

- خانه خود را با فاصله مناسب از اصطبل دام‌ها بسازید.

- در **جمع آوری و دفع مناسب زباله، نخاله‌های ساختمانی و تسطیح مخروبه‌ها** که مکان‌های مناسبی برای تکثیر پشه‌های خاکی هستند، دقت کنید و با مسئولان مربوطه همکاری کنید.

- جهت **معدوم کردن جوندگان** در نوع روستایی با مسوولان ذیربط همکاری کنید.

- در کنترل بیماری در **سگ‌ها** و نگهداری بهداشتی سگ‌ها در نوع شهری با مسئولان همکاری کنید.

آیا بیماری سالک نیاز به درمان دارد؟

در سالک نوع شهری از آنجا که بیماران مخزن بیماری هستند، لازم است بیماران تحت درمان قرار گیرند؛ چرا که با درمان و بهبود، حالت مخزن بودن آنها از بین می‌رود. به این ترتیب خطر آلوده شدن پشه‌های خاکی و انتقال بیماری وجود نخواهد داشت.

در سالک نوع روستایی تنها موارد خاص تحت درمان قرار می‌گیرند. این موارد شامل ضایعات بیشتر از ۳ سانتیمتر، ضایعات موجود در صورت، تعداد بیشتر از ۳ ضایعه، ایجاد ضایعه منتشر سالکی و وجود ضایعه در روی مفاصل است.

درمان سالک به دو صورت **موضعی و عضلانی** انجام می‌شود. درمان موضعی بصورت تزریق دارو و به اطراف زخم هفته‌ای یکبار و یخ زدن آن توسط مواد خاص (کرایو) دو هفته یکبار (حداکثر ۱۲ هفته) انجام می‌شود. درمان عضلانی نیز به صورت تزریق روزانه دارو به مدت ۱۴ روز (در نوع روستایی) و ۲۱ روز (در نوع شهری) است.

پانسمان ضایعه سالکی در کنترل بیماری از اهمیت خاصی برخوردار است. پانسمان ضایعه ضمن پیشگیری از عوارض عفونی، باعث جلوگیری از آلوده شدن پشه‌های خاکی و قطع زنجیره انتقال می‌شود. بنابراین لازم است محل زخم را روزانه یک یا دو بار با آب لوله کشی و صابون شسته و با بتادین یا پماد اکسیددوژنگ پانسمان شود.